

פרשת השבוע

ויגש

פרשאות אפרה שבת

(בראשית מה,א) ולא יכל יוסף להתאפק לכול הנצבים עליו ויקרא הוציאו כל איש מעלי ולא עמד איש אתו בהתודע יוסף אל אָזוּיו:

שואל מורי רבי הרב יוסף שני שליט"א שתי שאלות, מדוע בכלל היה יוסף צריך להוציא את המצרים מעליו, הלא המצרים אינם יודעים את לשון הקודש? ועוד, מדוע יוסף מסכן את חייו בזה שהוא נשאר מול אחיו ללא הגנה? לשבטים יש כוחות אדירים ויכלו להורגו.. אלא מה, היה אחד שכן ידע את לשון הקודש והוא מנשה בן יוסף.

מנשה בן יוסף הוא המליץ בינתם, כאשר האחים התוודו ואמרו (בראשית מב,כא) ויאמרו איש אל אָזוּיו אֶכֶל אֲשָׁמִים אֲנֻזְנוּ עַל אָזוּינוּ וגו', הם לא ידעו שמנשה יודע שפת הקודש, כי מנשה היה המתרגם משפת כנענית למצרית, וזהו שנאמר (בראשית מב,כג) והם לא ידעו כי שָׁמַע יוסף כי המליץ בינתם:

מנשה היה גם הממונה על בית יוסף, שעליו נאמר (בראשית מב,יט) ויָגֵשׁוּ אֶל הָאִישׁ אֲשֶׁר עַל בֵּית יוֹסֵף וגו'. (בראשית מד,א) ויָצֵא אֶת אֲשֶׁר עַל בֵּיתוֹ לְאִמּוֹר מִלֵּא אֶת אֲמֹתָיוּת הָאֲנָשִׁים אֶכֶל וגו'. יוסף לא גילה לאף אחד על מכירתו כדי שלא לבייש את האחים שלו. ברגע האמת, כאשר יוסף כבר לא יכול להתווכח עם יהודה והוא חייב להתגלות, הוא מוציא את כולם מעליו בשביל שמנשה גם יצא כי הוא היחיד שיודע שפת הקודש ולכן נאמר הוציאו כל איש מעלי ואחר שיצאו ולא עמד איש אתו..

יוסף בצדקותו וכדי שלא לבייש את אחיו, מוציא את כולם כדי שמנשה ייצא עם כולם וגם הוא לא ייעלב אם רק הוא היה מתבקש לצאת, ויוסף מסכן את נפשו רק שלא לבייש את אחיו. מוסר ההשכל, עד כמה אנו צריכים להיזהר בכבוד הזולת, ולא להלבין פני אדם ברבים וזהו שנאמר בגמרא (בבא מציא נט/א) אמר רבי יוחנן משום רשב"י נוח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים.

מוקדש לעילוי נשמת	
הרב סעדיה בן יחיא גהלי ז"ל	נעמה בת סאלם זנדני ז"ל
ר' יחיא בן סעיד ודעי ז"ל	יורם בן יחיא ודעי ז"ל
ר' צדוק בן יצחק משה ז"ל	שיכה בת מוסא ז"ל
יחיאאל בן סעיד גהלי ז"ל	שלום בן יחיא ודעי ז"ל
ציונה ימיני ז"ל	משה בן עזרא שררה ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה

זמני השבת		
כניסת השבת	יציאת השבת	
4:18	5:19	ת"א
4:02	5:18	י-ם
4:09	5:16	חיפה

נא לשמור על קדושת הגיליון - הוא חייב בגניזה

סיפור לשולחן השבת

הרבה יותר מחלום

בעיר מזיבוז', בה חי ופעל **רבי ישראל בעל-שם-טוב**, חי גם גביר גדול ששמו היה רבי שמעון הנגיד. בשעה שסיפורנו מתרחש, היה כבר רבי ישראל מפורסם כצדיק ובעל-מופת, או, כפי שקראו לו, "בעל שם טוב". יהודים באו אליו מקרוב ומרחוק, כדי לבקש ברכה ועצה ולהרפא ברפואת הנפש והגוף. הרבה דברים מופלאים סופרו על אודות הבעש"ט.

ר' שמעון הנגיד לא האמין בדברים הנפלאים שסופרו על הבעל-שם-טוב ופעלו. כמו יהודים רבים אחרים, הן במזיבוז' והן בערים אחרות, היה גם ר' שמעון מתנגד לדרכי החסידות, אותן הפיץ הבעש"ט, מייסד התנועה החדשה. הוא חשש, כמו כל המתנגדים, כי התנועה החדשה תסיר את היהודים, ח"ו, מדרך התורה והמצווה.

לא זו בלבד שר' שמעון הגביר התנגד לחסידות ודרכי החסידים. הוא אף הודיע לאנשים הרבים שעבדו יחד אתו, והתפרנסו באמצעותו, כי מי שיעזי להיכנס אל הבעש"ט או להימנות על חסידיו, אחת דתו להיות מפוטר מיד ואין הוא, הגביר, רוצה לראותו יותר.

לר' שמעון היו ילדים צעירים וכדרך הימים ההם, הוא שכר להם מלמד פרטי שישב בביתו ויטפל בחינוך ילדיו. המלמד היה אלמן, בודד וערירי ור' שמעון הועיד לו חדר בביתו ודאג לכל מחסורו, תמורת לימוד בניו תורה. בעת שקיבל אותו לעבודה, שינן הגביר באזני המלמד את "עקרונותיו", באומרו כי חלילה לו לתעות אחרי הבעש"ט, וכי ביום בו יוודע לגביר על דבר כזה, הרי שהמלמד יכול לראות עצמו כמפוטר ...

תנאי זה לא מצא, משום מה חן בעיני המלמד. הוא אמנם לא היה חסיד ולא היה לו כל קשר עם הבעש"ט, אך בכל זאת חרה לו מאד, כי הגביר מנסה להגביל אותו ולומר לו מה לעשות ומה לא לעשות. אולם הוא היה, כאמור, בודד וערירי ומה אדם אינו עושה בשביל פרנסה! הוא נאלץ אם כן לקבל את התנאי של הגביר.

יתכן שדווקא בגלל ה"איסור", או אולי בשל סיבה אחרת, החל המלמד נמשך אחרי הבעש"ט והתמלא תשוקה להיכנס לבית המדרש שלו ולשמוע תורה מפיו. יהודים רבים, פשוטי עם ותלמידי חכמים כאחת, היו נוהגים להיכנס אל הבעש"ט בשבת אחר הצהריים, שעה שהוא ערך, בחברת חסידיו המקורבים ביותר, את "הסעודה השלישית" והשמיע דברי תורה נפלאים. אולם חזקה עליו פקודת הגביר ובלית ברירה התאפק המלמד - ולא נכנס אל הבעש"ט, עד ש ...

פעם אחת, היה זה בדיוק בליל שבת, ישב המלמד רכון על ספר ולמד תורה. הוא התעמק בלימודו ולא הפסיק עד שנר-השבת האחרון כבה והיה חושך בחדר. אז הוא קרא קריאת שמע שעל המיטה ושכב לישון. מיד לאחר שנרדם, ראה המלמד חלום, ששינה את חייו.

בחלומו והנה הוא יוצא לרחוב, כדי לשאוף אויר צח ולרענן את ראשו, אחרי לימוד מעמיק של מספר שעות רצופות. הוא הלך עד סוף הרחוב והמשיך ללכת הלאה, עד שנתגלה לנגד עיניו ארמון מהודר למראה עשוי אבני שיש ושנהב. כל הארמון היה מוקף גנה נהדרת ובה עצים רעננים ופרחים מלבליים נותני ריח. המלמד שלנו מימיו לא ראה ארמון וגינה כה יפים. הוא עמד משתאה למראה עיניו. אם הארמון כה יפה מבחוץ, מבפנים וודאי עוד יותר יפה וניסה להיכנס אל תוך הארמון, אך נלאה מלמצוא את דלת הכניסה. הוא הקיף את הארמון מספר פעמים מכל צדדיו, אך לא מצא כל פתח, דרכו יוכל לחדור פנימה. ככל שהרבה לחפש ולשווא, כך גברה תשוקתו להיכנס לארמון היפה, עד שלבסוף הוא הבחין בחלון והציץ פנימה ...

גדולה הייתה השתוממותו של המלמד משהציץ לתוך הארמון. הוא דימה לראות נסיד, או מלך יושב על כס-מלכות, לבוש תכלת וארגמן ומוקף זהב וכסף כמו אחשורוש במגילת אסתר, ובמקום זה הוא ראה לתימהונו כי בפנים הכל פשוט וצנוע, ללא כל הדר חיצוני. ליד שלחן פשוט ישב הבעל-שם-טוב, מוקף תלמידיו הנאמנים שהאזינו בדריכות לדברי התורה שהשמיע רבם, והחדר מלא אור גדול.

אני מוכרח להיכנס פנימה - החליט המלמד ושוב החל לחפש דלת לכניסה. הוא הקיף את הבניין פעם אחר פעם ולבסוף מצא דלת, אך למגינת לבו היא הייתה נעולה. הוא החל דופק על הדלת בשתי ידיו, אך איש לא פתח בפניו. ביאושו הוא חזר אל החלון והטה אוזן לשמוע את דברי הבעש"ט. הוא הצליח לשמוע כל מלה מדברי התורה שהשמיע הבעש"ט ושמחה גדולה מלאה את לבו. הוא בלע בצימאון כל מלה והשתדל לזכור את הדברים ששמע.

משסיים הבעל-שם-טוב את דבריו, נעור המלמד משנתו. מיד הוא נטל את ידיו והחל לחזור על דברי התורה ששמע בחלום, כדי שיישארו בזיכרונו. למרבה השמחה הוא זכר כל מלה וזה חיזק את דעתו כי החלום לא היה "חלום סתם", הוא חזר על דברי התורה פעם אחר פעם, עד שחזר ונרדם.

בבוקר כאשר התעורר, זכר המלמד את כל פרטי החלום, הכל הוא זכר - רק את דברי התורה הוא שכח. זה חרה לו מאד והוא אימץ את זכרונו כדי להיזכר במה ששמע, אך לשווא. אפילו מלה אחת הוא לא זכר, הוא לא ידע את נפשו מרוב צער. בעת התפילה לא עלה בידו לכוון כמו שהיה רגיל ואף מאכלי השבת הטעימים, לא היו הפעם ערבים לחיכו.

הגביר, ר' שמעון הבחין במצב רוחו הגרוע של המלמד, ושאל מה אתו, האם הוא חולה? המלמד לא השיב מאומה ובקושי חיכה לסיום הסעודה, כדי שיוכל לחזור לחדרו. עצביו המעורערים לא נתנו לו מנוח והוא התהלך בחדר אנה ואנה, כשצעדיו נשמעים בכל הבית.

עתה כבר מוכן הי' שלא להתחשב עם ה"איסור" שהטיל בעל הבית על ההליכה אל הבעש"ט, והיה ניגש אל בית מדרשו של הבעש"ט, כדי לשמוע לפחות שיחה אחת שלו. אך העובדה שהוא שכח את דברי התורה ששמע בחלום "הוכיחה" לו, כביכול, כי הוא עדיין אינו ראוי לשמוע דברי תורה עמוקים כאלה. נוסף לכך הוא זכר כי בחלומו הייתה דלתו של הבעש"ט נעולה בפניו, וגם בכך ראה רמז כי אין לדחוק את הקץ ...

זמנה של הסעודה השלישית הגיע והמלמד שלנו עדיין לא מצא את מקומו מבעד לחלון הוא ראה יהודים ההולכים לתפילת 'מנחה' אך לו עדיין לא היה כוח לעזוב את החדר. פתאום הוא הבחין בעד החלון ביהודי המביט בו ועשה לו סימן שילך אחריו. המלמד הכירו: הוא היה השמש בבית מדרשו של הבעש"ט. המלמד שמח שמחה גדולה, יצא מן הבית והלך אחר השמש לבית המדרש.

מיד בהיכנסו לבית המדרש הרגיש המלמד כי רווח לו. הוא התפלל מנחה בכוונה גדולה והתיישב ליד השולחן, איפה שהבעש"ט ערך, יחד עם תלמידיו, את הסעודה השלישית. התלמידים פינו לו מקום ליד השולחן והבעש"ט חייד אליו בידידות. המלמד שלנו הרגיש כאילו הוא נמצא בגן עדן.

כאשר הבעל-שם-טוב החל להשמיע דברי תורה, עלתה התלהבותו של המלמד מעלה מעלה עם כל מלה ששמע שמח יותר ויותר, כי הכיר בכך שאלה הם דברי התורה ששמע בחלומו לילה לפני כן. עתה הוא נזכר מלה במלה בכל מה ששמע! זה כבר היה יותר ממה שהוא יכול היה לשאת והוא נפל תחתיו מתעלף ...

לפתע הוא הרגיש את ידו של הבעש"ט על מצחו והתאושש. מה התפעלת כל כך? - שאל הבעל-שם-טוב - הלא אתה כבר שמעת את הדברים האלה ...

מעתה ואילך היה המלמד אחד התלמידים והחסידים המסורים ביותר של רבי ישראל בעל-שם-טוב. וכאשר באותו מוצאי-שבת, אחר הבדלה, סיפר המלמד לגביר את כל אשר קרהו בשבת זו, לא כעס עליו הגביר, אלא אדרבה, הוא החליט שהוא ייכנס אל הבעש"ט וביקש ממנו, ברכה. "ברכה מ'יהודי טוב' (כינוי לרבי) לא יכולה להזיק..." - אמר הגביר.

על פרשת השבוע

הדיאלוג בין יוסף לאחיו

כדי לקבל תמונה מלאה מה קורה בין יוסף לאחיו, בין יוסף ליהודה, חייבים להתחיל מסוף פרשת מקץ..

ג) הַבִּקֵּר אֹרֶר וְהָאֲנָשִׁים שֶׁלְזוּזוּ הִמָּה וְזוֹמְרֵיהֶם: וַיֵּשׁ לְשֹׂאֵל מִהוּ עֲנִיִּין כְּתִיבַת הַחֲמוּרִים בַּפְּסוּק? וכי יעלה על הדעת שהם נשאו את המשא בידיהם? הגמרא **תענית כד/א מספרת על התנא **רבי יוסי דמן יוקרת** - הוּיָא לִיה הוּוּא חֲמֵרָא (הייתה לו אתון), כד הוה אגרי לה (כאשר היו מכירים את האתון), הוּוּ מוֹתִיבִי אַגְרָא עִילוּיָה (בסוף היום היו מכירים את הכרציה) וַאֲתִיָא לְבִי מֵרָה (והייתה האתון שבה לבית אדוניה) ואי טפי לה או בצרי לה (ואם הוסיפו לה החסירו בתפלה) **לא אתיא** (לא הייתה הולכת אלא נארת במקום) יומא חד, אַנְשׁוּ זֻגָא דְסַנְדְּלִי עֵלָה (כעל כל סנדלים) וְלֹא אִזְלָה (ולא הלכה) עד דשקלוּנָהּ מִינָה (עד דשקלוּנָהּ מִינָה) (עד דשקלוּנָהּ מִינָה) וְהָדָר אִזְלָה.**

למדנו שהצדיק יכול להשפיע אפילו על בהמתו, כמו רבי פנחס בן יאיר, אם תנאים אלו השפיעו בקדושתם על בהמתם, על אחת כמה וכמה השבטים הקדושים ישפיעו על חמוריהם. אמר יוסף, אם אני אשים את הגביע באמתחת בנימין ואת הכסף המוחזר, החמורים ירגישו בזה ולא ירצו לזוז, לכן הדגישה התורה **הַמָּה וְזוֹמְרֵיהֶם** שהדבר היה ברצון שמייס ולכן החמורים לא עמדו והלכו..

שולח יוסף את מנשה ... **ד) הֵם יֵצְאוּ אֶת הָעִיר לֹא הִרְזוּיקוּ וַיֹּסֵף אָמַר לְאִשֶּׁר עַל בֵּיתוֹ קוּם רִדְף אַחֲרַי הָאֲנָשִׁים וְהַשְׁגָּתָם וְאִמְרַתְּ אֲלֵהֶם לָמָּה שְׁלַמְתֶּם רְעָה תְּנוּת טוֹבָה: **ה) הֲלֹא זֶה אִשֶּׁר יִשְׁתָּה אֲדֹנָי בּוֹ וְהוּא זָנוּשׁ יְזוּזֵשׁ בּוֹ הֲרַעַתֶּם אִשֶּׁר עֲשִׂיתֶם:****

אמר יוסף למנשה, לך תפוס את האנשים לפני שיתרחקו מהעיר, משום שאם יתרחקו מהעיר הם יתפללו תפילת הדרך ואז לא תוכל להם, לכן נאמר **הֵם יֵצְאוּ אֶת הָעִיר לֹא הִרְזוּיקוּ** ורק אז תוכל לקיים את **וְהַשְׁגָּתָם וְאִמְרַתְּ אֲלֵהֶם**.

מנשה מזדרז ואכן - **ו) וַיִּשְׁגֹּם וַיְדַבֵּר אֲלֵהֶם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: עוֹנִים הָאֲחִים לְמִנְשָׁה בְּקַל וְחוֹמֵר וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו לָמָּה יְדַבֵּר אֲדֹנָי כְּדְבָרִים הָאֵלֶּה זֹלִילָה לְעַבְדֶּיךָ מַעֲשׂוֹת כְּדְבָר הַזֶּה: **ח) הֵן כֶּסֶף אִשֶּׁר מִצְאָנוּ בְּפִי אִמְתּוֹתֵינוּ הֵשִׁיבָנוּ אֵלֶיךָ מֵאֶרֶץ כְּנָעַן וְאִיךָ נִגְנַב מִבֵּית אֲדֹנֶיךָ כֶּסֶף אוֹ זָהָב:****

האחים כל כך בטוחים בצדקתם שהם עונים למנשה **ט) אִשֶּׁר יִמְצָא אֹתוֹ מִעַבְדֶּיךָ וְיָמַת וְגַם אֲנֻזְנוּ נְהִיָה לְאֲדֹנָי לְעַבְדִּים:**

שאלה – מה פתאום דנים האחים את מי שגנב למיתה? האם גנב שנתפס חייב מיתה?

אור החיים (רבי חיים בן משה אבן עטר) פירוש כמשפט בן נח שנהרג על הגניבה (סנהדרין נו) וגם אנחנו מחייבין עצמינו להיות עבדים: האחים מחשיבים את מנשה ויוסף לגויים ולכן הם דנים את המעשה על פי מצוות בני נח, שכל העובר על אחת ממצוות בני נח חייב מיתה.

אבל מנשה עונה ואומר להם, **י) וַיֹּאמֶר גַּם עֲתָה כְּדְבָרֵיכֶם כֵּן הוּא אִשֶּׁר יִמְצָא אֹתוֹ יְהִיָה לִי עֶבֶד וְאַתֶּם תִּהְיוּ נְקִיִּים: קודם כל אין צורך לדון על פי מצוות בני נח, אפשר לדון לפי הדת שלכם, שהגנב נמכר בגניבתו ולכן יהיה רק הגנב עבד ליוסף.**

דבר נוסף הקל וחומר שאמרתם ואיך נִגְנַב מִבֵּית אֲדֹנָיָה כֶּסֶף או זָהָב אינו תופס, למה ?
דבר ראשון - זה שהחזרתם את הכסף, זה לא אומר שלא תגנבו את הגביע, הלא הגביע הוא רכוש שלא יסולא בפז, הוא ייחודי ובעל סגולות והוא נִזְוֵשׁ יִזְוֵשׁ בּוֹ – לכן בגלל ייחודו של הגביע גם אנשים עשירים יכולים להתפתות ולגנוב את הגביע.

דבר שני - חוץ מזה מי שהחזיר את הכסף זה רק תשעה אחים, שניים לא היו – שמעון היה אסור אצלנו, ואת בנימין אנחנו לא מכירים...

מיד - {יא} וַיִּמְהָרוּ וַיִּזְרְדוּ אִישׁ אֶת אֲמִתּוֹתָיו אֶרְצָה וַיִּפְתְּזוּ אִישׁ אֲמִתּוֹתָיו:
{יב} וַיִּזְוֹשׁ בַּגְּדוֹל הַזּוֹל (שמעון) וּבִקְטָן (בנימין) כִּלְהַן וַיִּמְצָא הַגָּבִיעַ בְּאֲמִתּוֹת בְּנִימִין:
{יג} וַיִּקְרְעוּ שְׂמֹלֹתָם וַיַּעֲמֹס אִישׁ עַל זֻמְרוֹ וַיִּשְׁבּוּ הָעִירָה:

{יד} וַיָּבֹא יְהוּדָה וְאֶזְרָיִל בֵּיתָה יוֹסֵף וְהוּא עוֹדֵנוּ שָׁם וַיִּפְּלוּ לְפָנָיו אֶרְצָה: {טו} וַיֹּאמֶר לָהֶם יוֹסֵף מַה הַמַּעֲשֵׂיהַ הַזֶּה אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם הֲלוֹא יָדַעְתֶּם כִּי נִזְוֵשׁ יִזְוֵשׁ אִישׁ אֲשֶׁר כְּמִנִּי: {טז} וַיֹּאמֶר יְהוּדָה מַה נֹּאמַר לְאֲדֹנָי מַה נְדַבֵּר וּמַה נַּצְטַדֵּק הָאֱלֹהִים מִצָּא אֶת עֵוֹן עַבְדֶּיךָ הַנְּנוּ עַבְדִּים לְאֲדֹנָי גַּם אֲנֻזְנוּ גַּם אֲשֶׁר נִמְצָא הַגָּבִיעַ בְּיָדוֹ: {יז} וַיֹּאמֶר זֶה לִי מַעֲשֵׂהְךָ אֶת הָאִישׁ אֲשֶׁר נִמְצָא הַגָּבִיעַ בְּיָדוֹ הוּא יִהְיֶה לִי עֶבֶד וְאַתֶּם עֲלוּ לְשָׁלוֹם אֶל אֲבִיכֶם:

יהודה בשלב זה כבר משנה את הצעתו ולא מחייב את "הגנב" במוות אלא הִנְנוּ עַבְדִּים לְאֲדֹנָי גַּם אֲנֻזְנוּ גַּם אֲשֶׁר נִמְצָא הַגָּבִיעַ בְּיָדוֹ:

אומר המדרש וְאַתֶּם עֲלוּ לְשָׁלוֹם אֶל אֲבִיכֶם: רמז יש פה לעשרת הרוגי מלכות, אֲתֶם עַכְשָׁיו עֲלוּ לְשָׁלוֹם לַפְנֵי הַקַּב"ה אֶל אֲבִיכֶם, אבל לעתיד לבוא יפרע החשבון...

נשאלת השאלה:

בהתחלה הוצע "הגנב יומת וכולנו עבדים" אֲשֶׁר יִמְצָא אֹתוֹ מִעַבְדֶּיךָ וְמִתּוֹ וְגַם אֲנֻזְנוּ נִהְיֶה לְאֲדֹנָי לְעַבְדִּים: בשלב השני מציע יהודה "הגנב ואנחנו עבדים" הַנְּנוּ עַבְדִּים לְאֲדֹנָי גַּם אֲנֻזְנוּ גַּם אֲשֶׁר נִמְצָא הַגָּבִיעַ בְּיָדוֹ: אבל יוסף מציע הקלה גדולה עוד יותר "רק הגנב יהיה עבד" הָאִישׁ אֲשֶׁר נִמְצָא הַגָּבִיעַ בְּיָדוֹ הוּא יִהְיֶה לִי עֶבֶד וְאַתֶּם עֲלוּ לְשָׁלוֹם אֶל אֲבִיכֶם:

אז על מה יש ליהודה ולאחים לטעון כנגד יוסף ? ההצעה שלו טובה משלהם...

אומר המהר"ם אלשיך - בתחילה היה יהודה סבור, שהגיעה שעתם להיענש על מכירת יוסף לעבד, ומידה כנגד מידה לא בטלה, והם נלקחים לעבדים. כלומר: בגלל עוון מכירת יוסף, מצא בעל חוב מקום לגבות את חובו לכן אמר יהודה {טז} וַיֹּאמֶר יְהוּדָה מַה נֹּאמַר לְאֲדֹנָי מַה נְדַבֵּר וּמַה נַּצְטַדֵּק הָאֱלֹהִים מִצָּא אֶת עֵוֹן עַבְדֶּיךָ הַנְּנוּ עַבְדִּים לְאֲדֹנָי גַּם אֲנֻזְנוּ גַּם אֲשֶׁר נִמְצָא הַגָּבִיעַ בְּיָדוֹ:

כאן יש לשאול – רגע, סליחה יהודה אבל למה אתה מערב את בנימין ? גַּם אֲשֶׁר נִמְצָא הַגָּבִיעַ בְּיָדוֹ: הוא לא היה במכירה !!! התשובה שלפעמים כאשר תולשים עשבים יבשים אז על הדרך גם נתלשים לפעמים עשבים טובים.

אלא.. לאחר שרואה יהודה שיוסף רוצה להעניש רק את בנימין אֲשֶׁר נִמְצָא הַגָּבִיעַ בְּיָדוֹ הוּא יִהְיֶה לִי עֶבֶד מבין יהודה שכרגע זה לא גמול העונש על מכירת יוסף, שהרי בנימין לא השתתף כלל במכירה, ובמיוחד כנגד בנימין שהיה אחד מאותם אלו שהגמרא מציינת – "מת בעטיו של נחש" כלומר לא מתקיים כרגע מה שחשב הָאֱלֹהִים מִצָּא אֶת עֵוֹן עַבְדֶּיךָ דהיינו אין כאן גזירה על עוון המכירה אלא עלילה מצד יוסף = השליט המצרי, ואז נגש אליו יהודה בדברים חריפים ובוטים...

יהודה ניגש ליוסף

בספר הישר מובא שכאשר ישבו האחים לאכול עם יוסף, יוסף סידר את סדר הישיבה שלהם מהבכור והלאה לפי סדר הולדתם. וכאשר הגיע לבנימין הושיב אותו לידו בטענה ששניהם יתומים. שאל יוסף את בנימין האם הוא מבין בחוכמת המזלות וכשענה לו בנימין כן, שאל אותו והיכן מצא יוסף אחיך? בנימין בודק והוא תמחה ואומר ליוסף לפי הבדיקה שלי יוסף אחי אמור להיות ממש פה לידי... אז התוודע יוסף רק לבנימין וביקש ממנו שלא יגלה לשאר האחים כי הוא רוצה לבדוק את האחים במידה כנגד מידה, הוא ישתול אצלו את הגביע ונראה האם האחים יעמדו בכל מחיר להצלת בנימין או שיזנחו אותו כמו שזנחו את יוסף?!

{יח} ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידבר נא עבדך דבר באוני אדני ואל יזור אפך בעבדך כי כמוך כפרעה: {יט} אדני שאל את עבדיו לאמר היש לכם אב או און: {כ} ונאמר אל אדני יש לנו אב זקן וילד זקנים קטן ואזויו מות ויותר הוא לבדו לאמו ואביו אהבו: {כא} ותאמר אל עבדך הורדהו אלי ואשימה עיני עליו:

אומר יהודה ליוסף ידבר נא עבדך דבר באוני אדני תביא את הממונה על ביתך, זה ששלחת לרדוף אחרינו עבדך והוא יספר לך בשקט שלא כולם ישמעו באוני אדני שהכל עלילה – ולמה?

בנימין הינו צדיק מושלם ועשיר – ולכן אין לו סיבה לגנוב הן מצד האיסור, והן מצד החומר. גנב שגונב דבר מסוים היה מסתיר אותו אצל המטען של האחר, ולא במטען שלו.

בנוסף אומר יהודה ליוסף ידבר נא עבדך דבר באוני אדני אנחנו יודעים שכל העניין של הגביע הוא משחק, ולכן אתה יכול "לעבוד" על הערלים האלו המצרים אבל לא עלינו, לכן אני מדבר באוזניך כדי שהם לא ישמעו ותוכל להמשיך עם זה איתם.

אם היית באמת מנחש בגביע הרי שלא היית צריך לשאול.. {יט} אדני שאל את עבדיו לאמר היש לכם אב או און: {כ} ונאמר אל אדני יש לנו אב זקן וילד זקנים קטן ואזויו מות ויותר הוא לבדו לאמו ואביו אהבו:

עובר יהודה לצד האיומים ומזהיר את יוסף:

אזהרה מס' 1: סבתו של בנימין, פרעה לקח ללילה אחד ולקה בנגעים קשים. אז עזוב את הילד שלא תקבל צרעת.

אזהרה מס' 2: אמו מתה כי יעקב אמר משפט אחד: מי שיימצא אצלו התרפים לא יחיה. אם הילד הזה לא יחזור, האבא יגיד עליך משפט אחד – ואתה מת.

אזהרה מס' 3: שניים מאתנו, שמעון ולוי, השמידו עיר מעל פני האדמה. העיר שכם נחרבה כששני האחים הללו השמידו את כל תושבי העיר. הם רק שניים, ואנחנו עשרה. שמונה עוד לא התחילו לפעול. אלו עשו את זה בשביל דינה, ואנו נעשה זאת בשביל מי שהאבא שלנו מחבב אותו יותר מכולם, ושעל כתפיו ייבנה בית המקדש.

הערבות של יהודה

שואל יוסף את יהודה למה כולם שותקים ורק אתה מדבר? ענה לו יהודה {לב} פי עבדך ערב את הנער מעם אבי לאמר אם לא אביאנו אליך וזוטאתי לאבי כל הימים: {לג} ועתה ישב נא עבדך תנות הנער עבד לאדני והנער יעל עם אזויו:

אומר יהודה ליוסף – קח אותי במקום בנימין. לכל דבר אני יותר טוב ממנו. לגבורה, למלחמה, לשמש אותך.

אמרו חז"ל: מפני מה זכה יהודה למלכות? מפני הענווה. הוא היה עניו בזה שכינה עצמו עבד למרות שהוא מלך שאמר וְעַתָּה יֵשֶׁב זֶאֱ עִבְדְּךָ תַּזוֹת הַנְּעָר.

נשאלת השאלה - איזו מן ענווה זו אם הוא אומר שהוא יותר טוב בכל דבר מבנימין?

הרב זייצ'יק בספרו "אור הנפש" מדבר על תורת הנפש של האדם, בנושא של הערבות.

עונה **הרב זייצ'יק:** יש תכונה לאדם להציג את עצמו כמצליחן כשהוא רוצה תפקיד, אבל כשרוצים להטיל עליו תפקיד שהוא לא רוצה לקחת, הוא מקטין את עצמו כדי לברוח מהתפקיד.

כך זה גם בעבודת ה'. אחד שרוצה לקבל תפקיד מסוים משבח את כוחותיו, ואחד שלא רוצה את התפקיד המסוים ממעיט מעצמו, אומר שאין לו כוחות, אין לו זמן וכד'...

כשאדם חתם ערבות ובאים לגבות את הערבות, הוא יסתכל על רשימת הערבים האחרים ויטען שהם עשירים ממנו, והוא סתם קטן, תפנו קודם אליהם, אין לי, לא יודע למה חתמת, ועוד...

יהודה לא רק שלא רצה לברוח מהערבות, אלא שיבח עצמו שהוא הטוב מכולם לביצוע הערבות. זו הענווה הרצויה, שאדם לא יברח מהאחריות שלו, אלא ישים עצמו במלוא יופיו ותארו כשהוא צריך לקחת אחריות.

פסיקתא רבתי פרק ז' במדרש רבא: יהודה, בשביל שהשפיל עצמו מפני יוסף בשביל בנימין, שאמר "ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני, ועתה ישב נא עבדך תחת הנער". אמר הקב"ה: אתה השפלת עצמך בפני אחיך הקטן ממך, בשביל אחיך הקטן מהקטן ממך - חייך, כשיוקם המשכן ויבואו השבטים להקריב קורבנות, אין אדם מקריב קורבן ראשון אלא יהודה. נחשון בן עמינדב למטה יהודה.

בעל הטורים: הנשיא היחיד שלא נקרא בשם נשיא הוא נחשון בן עמינדב. לא כתוב נשיא לבני יהודה. היחיד מ-12 השבטים. כי למוד אותו השבט להקטין את עצמו. שנאמר "ישב נא עבדך תחת הנער".

ההצעה לצאת מן הערבות

בעל ההפלאה אומר בפרשת השבוע - אמר יוסף ליהודה, רק אתה מדבר כי אתה ערב את הנער, אבל למה אינך מתיר את השבועה, את הנדר?

עקרונית, אפשר בקלות להתיר השבועה. תגיד לאביך שלקחת ערבות על ילד שאינו גנב. והרי הוא לא רק גנב, אלא גנב בן גנבת. שאמו גנבה את התרפים כדי שלבן לא יוכל לרדוף אחר יעקב, ומאותה סיבה לקח בנימין את הגביע, כדי שיוסף לא ירדוף אחר האחים. ותאמר לאביך - **אם הייתי יודע מראש שהילד גנב, לא הייתי לוקח את הערבות על עצמי.**

גמרא נדרים: כשאדם נודר למישהו הוא לא יכול להישאל על הנדר או השבועה, אלא בנוכחות האדם שהוא נדר בשבילו. בנדר שאדם נודר לטובת חברו, אין יכול להתירו אלא בפני חברו.

לכן עונה יהודה ליוסף - {לד} **כִּי אֵיךְ אֶעֱלֶה אֶל אָבִי וְהַנְּעָר אֵינְנִי אֶתִּי פֶן אֶרְאֶה בְּרַע אֲשֶׁר יִבְיָא אֶת אָבִי:** שהרי אני צריך להפר את הנדר רק בפני אבי שבפניו נדרתי, ואם אלך בלי בנימין, מספיק שאבא רק יראה מרחוק שלא החזרתי את בנימין, ועוד לפני שאספיק לדבר אתו הוא יקבל דוס לב, והוא שאמרתי לך מקודם {ל} **וְעַתָּה כִּבְאִי אֶל עִבְדְּךָ אָבִי וְהַנְּעָר אֵינְנִי אֶתְנֶנּוּ וְנִפְשׁוּ קְשׁוּרָה בְּנַפְשׁוֹ:** {לא} **וְהָיָה כִּרְאוֹתָו כִּי אֵין הַנְּעָר וּבְמַת וְהוֹרִידוּ עִבְדְּךָ אֶת שִׁיבַת עִבְדְּךָ אָבִינוּ בְּיָגוֹן שְׂאֵלָה:**

לעמוד אל מול המציאות

בפרשה הקודמת קראנו שהאחים יורדים למצרים ופוגשים את יוסף, הוא אוסר את שמעון ושולח אותם להביא את בנימין, כאשר הם יורדים עם בנימין למצרים, הוא מקבל אותם יפה בביתו, **[בראשית מג] וישאל למהם לשלום ויאמר השלום אביכם הזקן אשר אמרתם העודנו זוי ? והם עונים לו [כח] ויאמרו שלום לעבדך לאבינו עודנו זוי ויקרו וישתחוו: לאחר מכן הם יושבים לאכול יחד, האווירה טובה עד כדי שנאמר **[לד] וישתחו וישכרו עמו:****

אם כן, שואל מורי ורבי **הרב יוסף שני שליט"א** בשיחתו לפרשת השבוע, **מדוע חוזר יוסף ושואל את אחיו כאשר הוא מתוודע אליהם - העוד אבי חי ? שנאמר (בראשית מה,ג) ויאמר יוסף אל אָזוּיו אָני יוסף העוד אָבי זוי ?**

אלא, שיש להבין שכאשר האחים שמעו שהוא יוסף והנה הוא חי ועוד משנה למלך מצרים, שוב עלתה בדעתם המחשבה, אם יוסף חי הרי שעתיד לצאת ממנו ירבעם בן נבט שיחטיא את בנינו לעתיד לבוא... אוי... חבל שמכרנו אותו ולא הרגנו אותו...

כאן עונה להם יוסף, כאשר ביקשתי לאסור את בנימין אמרת לי יהודה **[ל] ועתה כבאי אל עבדך אבי והנער איננו אתנו ונפשו קשורה בנפשו: [לא] והיה כראותו כי אין הנער וּבַמַּת והורידו עבדך את שיבת עבדך אבינו בַּיָּזוּן שְׂאֵלָה:**

ולמה לא חשבתם ככה גם עלי ? הלא אתם ידעתם כמה אני קשור לאבא ולא התחשבתם בכך... והוסיף יוסף ואמר להם, אני יודע שאתם עכשיו מתחרטים שמכרתם אותי ולא הרגתם אותי על פי הדין, אבל, האם חשבתם פעם מה עם תוצאות הדברים ? איזה חיים היו לאבא מאז שנמכרתי ? ! רוח הקודש נסתלקה ממנו זה כבר 22 שנה !!! ולכן חזר ושאל **העוד אָבי זוי ? כלומר האם חזרה לאבי רוח הקודש ?**

ותגובת האחים - **וְלֹא יָכְלוּ אָזוּיו לְעֲנוֹת אֹתוֹ כִּי נִבְהָלוּ מִפָּנָיו:** הם הבינו שדבריו צודקים ושבעצם מכירת יוסף הם גרמו למוות הרוחני של יעקב אביהם, וחיים ללא רוחניות זה לא חיים. ועוד הבינו שאם יעבור במחשבתם שוב הרעיון להרוג את יוסף הרי שעכשיו הם ייגזרו על אביהם מוות רוחני לכל חייו, וכעת ניתן לתקן, ולהודיע ליעקב שיוסף חי.

אומרת הגמרא **(מסכת חגיגה ד/ב) ולא יכלו אחיו לענות אתו כי נבהלו מפניו, ומה תוכחה של בשר ודם כך ?! תוכחה של הקדוש ברוך הוא על אחת כמה וכמה ...**

אוי... אוי לנו מיום הדין !!! כמה קשה לאדם כאשר מוכיחים אותו בפנים שהוא טעה, איזו בושה, איזו תחושה...

ומה נעשה כאשר נעמוד מול בית דין של מעלה ?! ושמה אין שקר הכל אמת, שמה יקר לנו את "הסרט" של חיינו, כל שניה כל רגע, הן בפרהסיא והן בחדרי חדרים, שמה הכל גלוי... מה נאמר, איזו בושה...

בואו נחשוב כל אחד בפני עצמו, כמה "סרטונים" כאלו ואחרים הוא היה מעדיף למחוק מההיסטוריה האישית שלו ? מה היית מוכן לעשות כדי למחוק את אותם קטעים ?

לכן עלינו לדעת, כל עוד אדם נמצא בעולם הזה, זהו המקום לתקן, רק כאן בעולם העשיה, רק כאן ניתן לחזור בתשובה ולתקן את מעשיו... אם יעשה תשובה אמיתית... יימחקו לו אותם סרטונים...

ומהי דרך התשובה ? להכיר בחטא, להתוודות על החטא ולא לחזור על החטא כאשר יש לאדם את אותם כוחות ויצרים לביצוע החטא...

התזזות הגלות

{ד} ויאמר יוסף אל אחיו גֵּשׁוּ זֶא אֵלַי וּמְשִׁינִי וַיֹּאמֶר אֲנִי יוֹסֵף אֲזוּיְכֶם אֲשֶׁר מִכְרַתֶּם אֹתִי מִצְרַיִמָּה: **{ה}** וְעַתָּה אֵל תַּעֲצְבוּ וְאֵל יִזְוֹר בְּעֵינֵיכֶם כִּי מִכְרַתֶּם אֹתִי הַנֶּה כִּי לְמוֹזֵה שְׁלֹזֵנִי אֱלֹהִים לְפָנֵיכֶם: **{ו}** כִּי זֶה שְׁנֵתִים הָרַעַב בְּהָרֵב הָאָרֶץ וְעוֹד זָמַשׁ שְׁנַיִם אֲשֶׁר אֵין זָרִישׁ וְקָצִיר: **{ז}** וַיִּשְׁלֹזֵנִי אֱלֹהִים לְפָנֵיכֶם לְשׁוּם לְכֶם שְׂאֲרִית בְּאָרֶץ וּלְהַזְוִיֹּת לְכֶם לְפָלִיטָה גְדֹלָה:

יוסף מרגיע את אחיו בכך שכל נושא המכירה והירידה שלו למצרים הוא דבר שנקבע משמים, ושהכל נקבע מראש לטובה. כדי שיוסף יוכל לכלכל את אחיו בשנות הרעב.

אבל יש לכך רובד עמוק יותר, כבר בברית בין הבתרים נגזר על בני ישראל לרדת לשעבוד במצרים, ואם לא היה יוסף יורד אז יעקב היה מובל בשלשלאות של ברזל למצרים, כלומר אומר יוסף לאחים שעצם המכירה והירידה שלו דווקא למצרים, הקדימה את התיקון לכך שתחילת הגלות תהיה עדינה יותר ולא שיובילו את אביהם בשלשלאות של ברזל למצרים.

{ח} וְעַתָּה לֹא אִתֶּם שְׁלֹזֹתֶם אֹתִי הַנֶּה כִּי הָאֱלֹהִים וַיְשִׁימֵנִי לְאָב לְפָרְעָה וּלְאֶדֹן לְכָל בֵּיתוֹ וּמִשָּׁל בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם: **{ט}** מִזְהָרוּ וְעָלוּ אֵל אָבִי וַאֲמַרְתֶּם אֵלָיו כֹּה אָמַר בְּנֵה יוֹסֵף שְׁמֵנִי אֱלֹהִים לְאֶדֹן לְכָל מִצְרַיִם רְדָה אֵלַי אֵל תַּעֲמוּד:

אם נתבונן היטב נראה שיש הבדל בין מה שאומר יוסף לאחיו, ובין מה שהוא מבקש שיספרו לאביו יעקב.

לאחיו הוא מספר בשלושה לשונות – וַיְשִׁימֵנִי לְאָב לְפָרְעָה וּלְאֶדֹן לְכָל בֵּיתוֹ וּמִשָּׁל בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם: ואילו לאביו הוא משתמש רק בלשון אחת - שְׁמֵנִי אֱלֹהִים לְאֶדֹן לְכָל מִצְרַיִם

מבאר מורי ורבי **הרב יוסף שני** בספרו **שפתי שני**, שהמילה **אב** היא בבחינת **חכמה**, **מושל** זה בבחינת **שלטון בכוח** והוא היפוך אותיות – **שלוש**, ששלטון בכוח אינו שלטון של שלום אלא שלטון של **מושל**. **ואדון** זהו שלטון בהסכמת הנתינים.

אומר יוסף לאחיו, תגידו לאבא ש... שְׁמֵנִי אֱלֹהִים לְאֶדֹן לְכָל מִצְרַיִם, כלומר אני נקי וטהור ולכן זכיתי להיות אֶדֹן שקיבלו אותי עליהם בהסכמה, וכל זאת בגלל ששמרתי ולא פגמתי בברית שלי, שמי שלא פוגע בברית זוכה לישועות גדולות.

אולם, כאשר האחים מגיעים ליעקב הם אומרים לו **{כ}** וַיַּעֲלוּ מִמִּצְרַיִם וַיָּבֹאוּ אֶרֶץ כְּנָעַן אֵל יַעֲקֹב אֲבִיהֶם: **{כז}** וַיִּגְדֹּלוּ לוֹ לְאֹמֶר עוֹד יוֹסֵף חַי וְכִי הוּא **מוֹשֵׁל** בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם.. יעקב מבין שיוסף חיו מושל מכוח הטומאה הקליפה, וחושש שנפל יוסף במצרים לכן נאמר וַיִּפֶּגַע לִבּוֹ כִּי לֹא הָאֲמִיץ לָהֶם: ותיקנו האחים את המסר **{כז}** וַיִּדְבְּרוּ אֵלָיו **אֵת כָּל דְּבָרֵי יוֹסֵף אֲשֶׁר דִּבֶּר אֲלֵהֶם** וַיֵּרָא אֶת הָעֵצְלוֹת אֲשֶׁר שָׁלוֹז יוֹסֵף לְשִׂאת אֹתוֹ וְהַזֵּזִי רִוּוּז יַעֲקֹב אֲבִיהֶם:

ויש לשאול שאלה בסיסית ועקרונית בעניין הבחירה האישית. על פי הדברים, נקבע מראש שיעקב ירד למצרים, **אם כן היכן היא זכות הבחירה של האדם?**

והתשובה היא שאכן, ישנן נקי שונות ומצבים שונים במשך חיי האדם, שנקבעים לאדם מראש שהוא חייב לעבור אותם במשך ימי חייו, כמו יעקב שנגזר עליו ועל בניו לרדת למצרים ובכך אין לו בחירה.

הבחירה של הבנאדם היא איך אני עובר מנק' א לנק' ב? האם אני בוחר לעבור על פי דרך התורה, או שאני מחליט ללכת בצורה חופשית... איך שבא לי?!

למה נגזרה הגזרה על 10 הרוגי מלכות ?

לאחר שהתוודע יוסף לאחיו הוא מפייס אותם {ה} וְעַתָּה אֵל תַּעֲצֹבוּ וְאֵל יִזוּר בְּעֵינֵיכֶם כִּי מִכְרַתְּם אֹתִי הִנֵּה כִּי לְמוֹזֵיָה שְׂלוֹזְנֵי אֱלֹהִים לְפָנֵיכֶם: {ו} כִּי זֶה שְׁנַתִּים הָרַעַב בְּקָרֶב הָאָרֶץ וְעוֹד זֹמַשׁ שָׁנִים אֲשֶׁר אֵין זֹרִישׁ וְקָצִיר: {ז} וַיִּשְׁלֹזְנֵי אֱלֹהִים לְפָנֵיכֶם לְשׁוֹם לָכֶם שְׂאֲרִית בְּאָרֶץ וְלִהְיוֹת לָכֶם לְפִלִיטָה גְדֹלָה: {ח} וְעַתָּה לֹא אַתֶּם שְׂלוֹזְתֶם אֹתִי הִנֵּה כִּי הָאֱלֹהִים וַיִּשְׁיַמְנֵי לָאֵב לְפָרְעָה וּלְאֶדוֹן לְכָל בַּיִתוֹ וּבִשְׁל בְּכָל אָרֶץ מִצְרָיִם:

רבינו בחיי (רבי בחיי בן אשר אבן חלואה) לא הזכיר הכתוב בשום מקום לשון מחילה של יוסף לאחיו, ניחוס כן היה אבל מחילה לא. כלומר אחי יוסף מתו ללא מחילה מצד יוסף.

אומר **החמדת ימים**, גם בפרשת ויחי לאחר מות יעקב {טו} וַיִּרְאוּ אֲזוּזֵי יוֹסֵף כִּי מֵת אָבִיהֶם וַיֹּאמְרוּ לוֹ יִשְׁטַבְּנוּ יוֹסֵף וְהַשֵּׁב יְשִׁיב לָנוּ אֶת כָּל הָרָעָה אֲשֶׁר גָּמְלָנוּ אֹתוֹ: {טז} וַיִּצְווּ אֶל יוֹסֵף לֵאמֹר אָבִיךָ צִוָּה לְפָנֵי מוֹתוֹ לֵאמֹר: {יז} כֹּה תֹאמְרוּ לְיוֹסֵף אֲנָא שָׂא זָא פִשְׁעֵי אֲזוּזֵיךָ וְזוֹטְאֲתֶם כִּי רָעָה גָּמְלוּךָ וְעַתָּה שָׂא זָא לְפִשְׁעֵי עַבְדֵי אֱלֹהֵי אָבִיךָ וַיִּבְרַךְ יוֹסֵף בְּדַבְרֵם אֵלָיו: הֵם עֲצַמִּם לֹא בִיקְשׁוּ מַחִילָה אֲלֵא בִשֵׁם יַעֲקֹב וְגַם אֶת הַבִּקְשָׁה הַזֹּאת עָשׂוּ עַל יְדֵי וַיִּצְווּ אֶת בְּלַחָה אֶל יוֹסֵף לֵאמֹר. (מדרש אהרן 16 עהקפה נצתה צ ידו ערה מת אכר)

מרכז החטא היה הניתוק של יוסף במשך 22 שנה מלימוד תורה עם יעקב אביו, שזה ערך שלא יסולא בפז. רוצח בשגגה מגלים את רבו עמו שלא יפסיד לימוד תורה, אז כמה הפסד של לימוד תורה היה במשך 22 שנה ועוד בין יעקב אבינו ליוסף !!! על זה לא ניתן למחול.

אומר **רבינו בחיי** (רבי בחיי בן אשר אבן חלואה) 10 פעמים מוזכרים האחים בשם "אנשים" לרמוז לך שלעתיד לבוא יהיו 10 אנשים, עשרת הרוגי מלכות אשר ישלמו את הדין. **אסתר רבה פרשה ז אות כה:** הַרְצִים יִצְאוּ דְחוּפִים בְּדַבַּר הַמֶּלֶךְ וְגו' וְהַמֶּלֶךְ וְהַמֶּן יֵשְׁבוּ לְשִׁתּוֹת (אסתר ג, טו), אָמַר רַבִּי חֲנִינִן מֵאֵן דְּאָמַר רַחֲמֵנָא וְתַרְנֵן הוּא יְתוּתְרוֹן מַעוּהִי, אָבֵל מֵאָרִיךְ רוּחִיהִ וְגַבִּי דִידִיהִ. אָמַר לָהֶם לְשִׁבְטִים אַתֶּם מִכְרַתֶם אֶת אַחֵיכֶם מִתּוֹךְ מֵאֲכָל וּמִשְׁתֵּה, כֶּף אֲנִי אַעֲשֶׂה לָכֶם, הִדָּא הוּא דְכִתְיָב: וְהַמֶּלֶךְ וְהַמֶּן יֵשְׁבוּ לְשִׁתּוֹת.

הרב ברוך רוזנבלום מספר כמשל: אדם ששמע שחברו הולך לעסקה גדולה בחו"ל והוא מקנא לו, גרם לו לפנצ'ר כדי שיאחר לטיסה וכך היה. שהגיע האדם לשדה התעופה כבר היה מאוחר מדי המטוס המריא והוא הפסיד את הטיסה והעסקה. לאחר כשעה מתקבלת הודעה שהמטוס התרסק – הודה האיש לקב"ה שהצילו מאותו אסון, והחבר מתעצבן למה עשיתי לו פנצ'ר...

נשאלת השאלה – **האם לאותו חבר מגיע עונש או פרס ?**
בוודאי שלא מגיע לו פרס שהרי כוונתו הייתה מלכתחילה לרעה.

רבי עקיבא היה שוחק כאשר חבריו בכו ("סו"ט פ"א ה"א", "ע"א פ"א ה"א") כשהיה לומד את הפסוק "אֵשֶׁה הַפָּרֶם וְהָיָה יִסְלוֹז לָהּ" היה בוכה, ולמה ? אמר רבי עקיבא, אשה שנדרה נדר ולא שמעה שבעלה הפר את הנדר והפירה את הנדר – מלכתחילה חייבת, ולמרות זאת וה' יסלוז לה. כי בעלה הפר את הנדר. אומר **רבי עקיבא** - והרי אמר יוסף לאחיו **פרשת**

ויגש {כ} וְאַתֶּם וַיִּשְׁבְּתֶם עָלַי רָעָה אֱלֹהִים וַיִּשְׁבְּהָ לְטַבָּה, כלומר המעשה שלכם מלכתחילה היה לרעה, ורק אֱלֹהִים וַיִּשְׁבְּהָ לְטַבָּה, ולכן צריך כפרה על מעשיכם, **כי אין פה "בעל" שיתיר את הנדר !!!** והיה בוכה **רבי עקיבא** כי ידע שהוא וחבריו עשרת הרוגי המלכות – עומדים לשלם את המחיר...

החתם סופר - עשירי בטבת

מדוע מתענים בעשירי בטבת ? התשובה הפשוטה היא שביום זה החל המצור על בית ראשון. ויש לשאול:

1. הרי בתחילת המצור החיים עדיין ממשיכים כמו שהם – אז למה מתענים ?
2. המצור הוא של בית ראשון ואינו רלוונטי כלפינו, אם כן למה לא מתענים ב- **כב' בניסן** שם החל המצור על בית שני?

יתרה מזאת, אם היה חל צום יי בטבת בשבת (לא יכול להיות) היו צמים בשבת, ואילו צומות ט' באב ו- יז' בתמוז נדחים (אין מקדמים פורצנות) ושחל יי בטבת ביום שישי נכנסים מעונים לשבת – **מה העניין כאן ?** (כפיסוק נאמר "הצטת היום הזה" וכל ה"י בטבת נאמר "הצטת היום הזה סמך מלך בלף על יחולת")

אומר **החת"ם סופר** (רבי משה סופר) על עצם התחלת המצור לא מתענים, אלא שבעשירי בטבת ישב הקב"ה עם פמליה של מעלה ודן האם יחרב בית המקדש ? ואמר הקב"ה ניתן להם ארכה של שנתיים וחצי עד לביצוע גזר הדין, אולי יעשו תשובה, בינתיים "נהדק את החגורה" ונתיר לנבוכדנאצר מלך בבל לצור על העיר.

אבל עדיין ניתן לשאול – **בכל זאת זה קשור לבית ראשון ולא לבית שני – אז למה לצום ?**

אומר **החת"ם סופר** (רבי משה סופר) דבר עצום, דע לך, שבכל שנה ושנה יושב הקב"ה עם פמליה של מעלה בעשירי בטבת ודן איתם **האם השנה יבנה בית המקדש ?** וידוע, שכל דור שבית המקדש לא נבנה בימיו כאילו נחרב בימיו – עכשיו תבין, כמו שביום הכיפורים אנו מתענים על דין של לעתיד לבוא וזה דוחה שבת, כך גם בעשירי בטבת אנו מתענים על דין לעתיד לבוא ולכן גם הוא דוחה שבת.

בניין בית המקדש כנגד "מניין הדמעות"

אומר יהודה ליוסף (כו) {ויאמר עבדך אבי אלינו אתם ידעתם כי שנים ילדה לי אשתי: וכי רק שני ילדים יש ליעקב אבינו ? אלא שידוע שרחל היא האישה ועיקר הבית, לכן בניה הם בגדר כי שנים ילדה לי אשתי:

בכל הפרשיות של סיפור יוסף ואחיו, יוסף תמיד בוכה, ורק על בנימין נאמר (יד) {ויפל על צוארי בנימין אזויו ויבך ויבנימן בכה על צואריו: האחים לא בוכים !!

אומר **הזוהר הקדוש** בפרשת **שמות** – אנחנו בגלות בגלל דמעותיו של עשיו שלא סלח ליעקב על מה שעשה לו, (א3 דנפול אט דמעות רעא כק, מהן דמעות הדציק ?) וידוע לפני הקב"ה מהי כמות דמעות שעל עם ישראל להוריד כדי לכפר על דמעותיו של עשיו (ג דמעות) וברגע שתגיע המכסה מיד נגאלים עם ישראל.

לכן בוכים בני רחל - יוסף ובנימין, שרק בני רחל הם אלו שנלחמו וילחמו במלכות אדום / עמלק, יהושע, שאול המלך, מרדכי - הוא זה שמכפר על צעקת עשיו שנאמר {א} וימרדכי ידע את כל אשר געשה ויקרע מרדכי את בגדיו וילבש שק ואפר ויצא בתוך העיר וינעק זעקה גדלה ומרה:

ובע"ה נזכה במהרה בימינו שישלח לנו הקב"ה את משיח בן יוסף (מלכות יוסף) ולאחריו את משיח בן דוד (מלכות יהודה) ונזכה לראות בבניין בית המקדש בתפארתו – אכ"ר.

מוסר מדברי חז"ל

יצדיק באמונתו יזויה (חבקוק ב,ד)

אחת הדרכים של יצר הרע, היא לסלף נתונים ובכך להטעות את האדם בחשיבה. "איש באמונתו יחיה" שמענו לא פעם ולא פעמיים כאשר נושא "סיסמה" זו בעצם אומר לנו במילים אחרות – בחייד תעזוב אותי בשקט, כל אחד יעשה מה שבא לו..

נכון, לאדם באמת ניתנת הבחירה לעשות מה שהוא רוצה, ויתרה מזאת הקב"ה הוא זה שנותן לאדם בכל יום את נשמתו מחדש למרות שהוא יודע שאותו אדם הולך היום במקרה הטוב, סתם להעביר עוד יום, או במקרה גרוע יותר אפילו להרשע.

ולמה? יש לשאול, למה בעצם הקב"ה נותן לאדם את כל הכלים שאיתם הוא בעצם ממשיך להרשע? למה הקב"ה לא מונע זאת ממנו?

התשובה פשוטה, זכות הבחירה, שנאמר (דברים ל,יט) העידתי בכם היום את-השמים ואת-הארץ הזוים והמוות נתתי לפניך הברכה והקללה ובזרתי בנזיים לבמען תזויה אתה וזרעך: הקב"ה הינו ארך אפיים ורב חסד ואמת, הוא יכול לתת לבנאדם 70 שנה לחיות חיי שקר, 70 שנה!!! כדי שתהיה לו אופציה לחזור בתשובה ולתקן, בסופו של דבר – לאן יברח?! אבל בסופו של דבר כאשר יגיע רגע הדין והחשבון, שם ישאלו נו.. 70 שנה לא הספיקו?

בואו ונחזור לאותו חבר שאומר לנו "איש באמונתו יחיה" וקרוב לוודאי שהוא גם בטוח שזה פסוק מהכתובים... אז בואו נתחיל לעשות סדר בדברים...

שאלה לחבר - גם אם אני יודע בוודאות שאתה הולך לעשות עסקה כושלת ולהפסיד בה הרבה כסף, גם אז, אתה לא רוצה שאני אעיר לך ולהשאירך בגדר "איש באמונתו יחיה"? בוודאי שלא, הלא אתה תכעס עלי למה נתתי לך להפסיד כסף, אם ידעתי ש... אז בוא ונראה מה אנחנו הולכים להפסיד ב-"עסקה" של - "איש באמונתו יחיה".

ראשית, אין בכל התנ"ך פסוק או חלק מפסוק כזה, המקור הוא אצל הנביא חבקוק (פרק ב,ד) הנה עפלה לא ישרה נפשו בו יצדיק באמונתו יזויה: ויש לברר מדוע בחר הנביא דווקא ב-יצדיק ושכרו - יזויה? וכי הרשע אינו חי?

יוסף, הוגדר בשם יוסף הצדיק שנאמר (עמוס ב,ו) כה אמר ה' על שלשה פשעי ישראל ועל ארבעה לא אשיבנו על מכרם בכסף צדיק ואביון בעבור זעלים: גם אצל נח נאמר (בראשית ו,ט) אלה תולדות נון נון איש צדיק תמים הנה בדרתיו את האלהים התהלך נון:

בזוהר הקדוש מוזכר יוסף בכינוי יוסף הצדיק בהרבה מקומות, בזוהר בראשית (דף עא/ב) מובא על הפסוק (בראשית ט,יג) את קשתי נתתי בענן והיתה לאות ברית ביני ובין הארץ: מאי קשתי (מה זה קשתי?) כמה דאתמר (באנא נא) ביוסף, דכתיב (עקמוב) (בראשית מט) ותשב באיתן קשתו. בגין דיוסף צדיק אקרי (אנא שויס נקרא צדיק) ובגין כך קשתו (אנא קשת) דא ברית דקשת (אנא קשת) דאתכליל בצדיק (אנא קשת) דברית דא בדא אתאחיד (אנא קשת) ובגין דנח הוה צדיק (אנא קשת) קיימא דיליה קשת (אנא קשת).

מלמד אותנו הזוהר הקדוש שיוסף נקרא בשם "צדיק", בגלל שעמד בניסיון של הברית, ניסיון של עריות עם אשת פוטיפר וזהו תיקון היסוד – ויוסף הוא היסוד. לכן גם נח נקרא בשם צדיק בדורו, כי דורו של נח, דור המבול, היה מושחת בעריות.

מוסיף ומבאר בעניין זה **הרב יעקב ישראל לוגאסי שליט"א** בספרו **ביים דרך בראשית**, וידוע שבסודן של דברים "יסוד ומלכות" הינם נרמזים בברית קודש ובעטרת היסוד, ויוסף שנטר יסודו זכה למלכות שהיא חלק בלתי נפרד מהיסוד - עטרה בראש היסוד, והיינו, שלא רק זכה למלכות בכך שמלך על ארץ מצרים, אלא זכה למלכות שהיא האמונה במלכותו יתברך, והיינו כמבואר לעיל, שהנוטר יסודו ואינו משוחד מתאוותו זוכה למלכות - לאמונה שלימה במלכותו יתברך, וביסוד תלוי הדעת ששניהם בקו ישר, הדעת בראש והיסוד למטה כידוע. ולכך ככל שהיסוד שמור במחשבה דבור ומעשה, כן הדעת הינה בבירור לדעת את ה' שהוא עיקר הדעת.

אמרו חז"ל שבדור עקבתא דמשיחא יהיה ניסיון מאוד קשה בעניין האמונה יותר מכל הדורות הקודמים, ואיך? שבדור זה יתרבה עניין התאוה, הפיתוי והגירוי יותר מבכל דור, וזו דרכו של יצר הרע שעל ידי חטא התאוה יביא בסופו של דבר את האדם לידי כפירה ולטשטוש האמונה, ומכך בנקל יעבור על כל התורה כולה ויתרחק מהתשובה.

ואין צורך להבהיר כמה בדורנו הפריצות וחוסר הצניעות מופיעים בכל פינה, הזמינות והקלות הבלתי נתפסת איך אפשר ליפול בחטא הפריצות, וכמובן שמי שנופל שמה, נפילה שכזו, בחירת דרך חיים שכזו, גורמת לו באופן אוטומטי להתרחק מדרך התורה עד כדי כפירה בעיקר.

דרגת הצדיק נמדדת בכל דור מול ניסיונות הדור שלו, וכל אחד ככל שיגדור עצמו מן העריות, הן במעשים והן בשמירת העיניים כך יצדק יותר במעשיו.

אומר **האור החיים הקדוש** (רבי חיים בן משה אבן עטר) שלעתיד עם ישראל יתנסו בשער החמישים של הטומאה, הוא שער האפיקורסות.

כל אחד מאתנו לצערנו מכיר ורואה כיצד מגמת "האנטי" נגד היהדות גוברת וגוברת, מנסים לקעקע את יסוד האמונה של האדם בקב"ה. אני אישית "זכיתי" לשמוע באוזני מיהודי קרוב אלי, שבלי להתבלבל ומתוך חשיבה הטיח בי "אתה בעל דעות קדומות, דעות חשוכות של ימי הביניים, תצא מזה, אנחנו כבר חיים בעידן אחר..." - אוי, אוי לו לאותו יהודי שחושב שהתורה הקדושה משתנה בהתאם ל-"רוח הזמן"...

ואם יבוא מישהו ויאמר לך, אבל.. תסתכל רוב העם הם ככה... מה נענה לו? [א] מי אמר לך מה רוב העם באמת חושב? בדקת? [ב] ביציאת מצרים נאמר (שמות יג, ח) וְזָמְשִׁים עָלָיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם: דהיינו חמושים=חמישית מעם ישראל רק זכו לצאת ממצרים, חמישית!?! 20%!! דהיינו 80% נקברו במצרים!!! הרוב לא קובע, דרך האמת היא הקובעת!!!

וזו כוונת הנביא חבקוק שאמר - וְצַדִּיק בְּאִמּוֹנָתוֹ יִזְוֶה: מי שיזכה לשמור על קדושתו, ויתמודד נגד אותם יצרים קשים שבדורנו הוא יקרא - צַדִּיק, ובזכות שהצליח ודבק - בְּאִמּוֹנָתוֹ ולא נטש אותה, הוא זה שיזכה לדרגת - יִזְוֶה, דהיינו יזכה לראות בביאת משיח צדקנו במהרה בימינו אכי"ר. והשומר על עיניו יזכה לדברי הנביא ישעיה (פרק נב, ח)

קוֹל צִפְיָד נִשְׂאוֹ קוֹל יַחְדּוֹ יִרְנְנוּ כִּי עֵין בְּעֵין יִרְאוּ בְּשׁוֹב ה' צִיּוֹן:

שבת שלום

לוקט ממדרשי חז"ל ומדרשות הרבנים שליט"א

עיר-ני גהלי

להצטרפות לרשימת תפוצה שבועית - nirgahali@gmail.com
כמו כן, ניתן להוריד את המאמר מהאתר - www.nir-g.022.co.il